

Erhvervsstyrelsen
Sendes til postmar@erst.dk

Dok. ansvarlig: MOB
Sekretær: MOB
Sagsnr: s2017-947
Doknr: d2019-1969-20.0
01-02-2019

Dansk Energis bemærkninger til Erhvervsstyrelsens rapport ”Den geografiske udvikling på bredbåndsmarkedet”

Erhvervsstyrelsen har i december 2018 sendt rapporten ”Den geografiske udvikling på bredbåndsmarkedet” i høring med sigte på at indhente telebranchens bemærkninger til en række forhold og konkrete spørgsmål, som vil indgå i styrelsens fremadrettede arbejde med de markedsundersøgelser, som styrelsen gennemfører i 2020. Erhvervsstyrelsen ønsker gennem en åben proces at skabe en løbende brancheinddragelse, hvilket Dansk Energi finder meget fornuftigt og kvitterer positivt for.

Dansk Energi finder anledning til først at komme med en række indledende bemærkninger i relation til rapporten og Erhvervsstyrelsens videre arbejde. Dernæst vil Dansk Energi give bemærkninger til de enkelte afsnit i rapporten.

Indledende bemærkninger

1. Dansk Energi ser behov for at fremhæve, at der har været væsentlige ændringer i de politiske og regulatoriske rammebetingelser siden Erhvervsstyrelsens seneste markedsundersøgelser i 2017. I maj 2018 blev der for første gang siden 1999 indgået en bred telepolitisk aftale, der som et hovedmål har at fremme investeringer i digital infrastruktur i Danmark. Tilsvarende er der på europæisk plan i 2018 blevet vedtaget et nyt kodeks for elektronisk kommunikation, som udgør centrale dele af den fremtidige teleregulering i EU, og som vil være gennemført i dansk lovgivning senest i december 2020.

Et af de vigtigste hovedformål i EU’s nye teleregulering er at fremme investeringer i nye net med meget høj kapacitet, der støtter innovationen i forbindelse med indholdsrigge internettjenester og styrker EU’s internationale konkurrenceevne. Det fastslås særligt i det nye kodeks, at hensynet til investeringer er et selvstændigt hensyn på linje med hensynet til konkurrencen.

Det bevirker, at Erhvervsstyrelsen vil skulle opveje hensynet til f.eks. konkurrencen eller forbrugerforhold imod investeringshensynet, når styrelsen træffer beslutninger.

Dette må efter Dansk Energis opfattelse således logisk indebære, at investeringshensynet nødvendigvis skal indgå i Erhvervsstyrelsens vurderinger fremover af behovet for og omfanget af sektorspecifik regulering på bredbåndsmarkedet.

2. Det markant styrkede politiske fokus på at fremme infrastrukturinvesteringer vil sandsynligvis lede til et større privat investeringsincitament i bredbåndsinfrastruktur i det europæiske – og herunder også det danske – telemarked. Flere investeringer i infrastruktur vil fremme en varig og effektiv konkurrence mellem infrastrukturer i bredbåndsmarkedet.
3. Her er det vigtigt at holde sig for øje, at en positiv konkurrenceudvikling nødvendigvis beror på, at de teleselskaber, som agter at gennemføre langsigtede investeringer i digital infrastruktur, har et kritisk behov for regulatorisk sikkerhed, og forudsigelighed i de regulatoriske rammer, hvilket også indgår som hovedformål i det nye kodeks. Denne sikkerhed og forudsigelighed skal bidrage til at gøre det attraktivt at investere i den digitale infrastruktur i Danmark.
4. Det bemærkes, at en skævhed i regulering, hvor en type accessinfrastruktur reguleres frem for en anden kan forvride investeringerne i form af såkaldt *forum-shopping*, hvorefter investeringsbeslutninger træffes ud fra strategiske reguleringsmæssige overvejelser frem for kommercielle markedsbaserede overvejelser. Det kan konkret føre til at investeringer foretages i teknologier, hvor reguleringen er mere lempelig, f.eks. i coaxnet, som i dag er ureguleret, fremfor i kobbernet og fibernet, som er underlagt sektorspecifik regulering, herunder pris- og adgangsregulering. Dansk Energi opfordrer derfor Erhvervsstyrelsen til at have fokus på incitamenter til forum-shopping og de heraf afledte effekter for investeringer i digital infrastruktur i forbindelse med de kommende markedsundersøgelser af bredbåndsmarkedet.
5. De af energiselskaberne etablerede fibernetselskaber har med milliardstore investeringer i digital infrastruktur gennem de seneste mere end 13 år bidraget markant til skabe infrastrukturbaseret konkurrence i det danske bredbåndsmarked. Fibernetselskaberne har reelt og som et *faktum* med disse investeringer brudt det infrastrukturmonopol som historisk har været på det danske fastnet bredbåndsmarked. Sådanne langsigtede investeringer som både de af energiselskaberne etablerede fibernetselskaber og andre, typisk geografisk lokale udbydere af ny digital infrastruktur, bidrager i disse år til at stadigt flere geografiske områder bliver reelt konkurrenceudsatte, som Erhvervsstyrelsens rapport også klart dokumenterer.
6. Det er i den forbindelse værd at fremhæve, at de alternative infrastrukturudbydere som etablerer ny digital infrastruktur i konkurrence med det tidligere telemonopol, typisk ikke tidligere har opereret som tjenesteudbydere på andre udbyderes net.

Den gængse forestilling hos reguleringsmyndigheder i Europa om den såkaldte ”ladder of investment”, efter hvilken tjenesteudbydere er blevet anskuet som fremtidige investorer i egen infrastruktur, og som har domineret europæisk telepolitisk tænkning og teleregulering siden liberaliseringen af telemarkedet i slutningen af 1999, har i et dansk perspektiv vist sig grundlæggende forkert og uden hold i virkeligheden.

Denne ”ladder of investment” har uheldigvis afstedkommet, at den sektorspecifikke regulering har virket for at fremme en tjenesteudbyderbaseret forretningsmodel, men altså baseret på den fejlagtige slutning, at tjenesteudbydere, efter at være givet muligheden for at skabe en sund økonomisk forretning som tjenesteudbydere på en anden udbyders netværk, på længere sigt ville bidrage til skabe reel infrastrukturbaseret konkurrence gennem opbygningen af egne telenet.

I stedet har en række tjenesteudbydere typisk haft en forretningsmodel som alene er gået ud på at få opbygget en anseelig kundemasse for derpå at blive solgt til det tidligere telemonopol, og således er den tjenestebaserede konkurrence blevet sat tilbage til start.

Hvis der ikke gennem reguleringen demonstreres vilje til at understøtte vitale investeringer i den digitale infrastruktur, risikerer man at skabe usikkerhed om de langsigtede investeringer, som både forbrugerejede energiselskaber og mindre danske entreprenante virksomheder og iværksættere i disse år foretager i fiberbaseret infrastruktur. Investeringsrisikoen øges og investeringsincitamentet svækkes, hvis man ved regulering pålægger de forbrugerejede selskaber og iværksættervirksomheder at give netadgang for ofte store profitable udenlandske og multinationale selskaber, som har valgt ikke at løbe en tilsvarende investeringsrisiko i det danske marked.

7. Som ovenfor nævnt har den nye telepolitiske aftale og EU's nye kodeks for elektronisk kommunikation begge et hovedmål om at fremme investeringer i den digitale infrastruktur. Dette bør naturligt lede til, at der i reguleringen sker et opgør med tænkningen bag "the ladder of investment", og at der ved den sektorspecifikke regulering – og i fraværet heraf, skabes de nødvendige incitamentter til at fremme og understøtte flere samfundsvitale investeringer i digital infrastruktur. Dette ligger i tråd med et andet vigtigt hovedformål i EU's nye teleregulering om kun at indføre forhåndsregulerede forpligtelser, i det omfang det er nødvendigt for at sikre effektiv og holdbar konkurrence i slutbrugernes interesse, og lempe eller ophæve sådanne forpligtelser, så snart denne betingelse er opfyldt.

Bemærkninger til afsnit 2 om "Seneste markedsudvikling"

Erhvervsstyrelsen ønsker bemærkninger til den markedsudvikling, som er beskrevet i rapporten.

8. Dansk Energi finder generelt, at beskrivelsen af markedsudviklingen er grundig og nuanceret, særligt hvad angår aktørkredsen af fibernetselskaber, som er etableret af forbrugerejede energiselskaber.
9. Dansk Energi skal opfordre til, at Erhvervsstyrelsen gennemfører et tilsvarende grundigt studie af konkurrencerelaterede forhold, som gør sig gældende i forhold til TDC's coaxinfrastruktur, der udgør den ubetinget største sammenhængende NGA-infrastruktur i Danmark, og som derfor i faktisk kundevolumen og dermed også i konkurrencemæssig henseende har en potentiel større indvirkning i markedet end de akkumulerede fibernetaktiviteter, som energiselskaberne står bag. Dansk Energi finder det bl.a. relevant at få afdækket de muligheder og navnlig de begrænsninger (bl.a. for så vidt angår udbud af tv-distribution og VoIP-tjenester), som gælder for tjenesteudbydere i det kommercielt åbne coaxnet, og dermed også afdække om den netinterne konkurrence virker som tilsigtet.
10. Udtrykket "Energiselskaberne" omtales gennemgående i rapporten som en samlebetegnelse for de fibernetselskaber, som de forbrugerejede energiselskaber har etableret, og som har det tilfældes, at deres ejere er selskaber, som har sit historiske ophav i energisektoren. Som Erhvervsstyrelsen tydeligt afdækker i rapporten, er der stor forskel på måden hvorpå disse fibernetselskaber er organiseret på, og opererer på i markedet. Det skyldes det forhold, at selskaberne er selvstændige uafhængige selskaber, som opererer ud fra de strategiske mål, fastsat af de pågældende selskabers bestyrelser og ejere. Derfor kan det være uheldigt, at selskaberne omtales som en samlet aktørkreds, da det kan sende et utilsigtet signal til andre aktører om, at selskaberne

opererer ud fra en koordineret strategi og fælles mål. Der bør således ikke tegnes et forsimplet billede af et marked som værende præget af en aktørgruppering overfor en kreds af selvstændige aktører.

Dansk Energi vil derfor generelt opfordre til, at de af energiselskaberne etablerede fibernetselskaber fremadrettet ikke omtales kollektivt, men behandles som selvstændige aktører på samme præmis som de øvrige aktører i markedet, der typisk ikke kategoriseres under samlebetegnelser. Dette kan gøres ved specifikt at nævne selskaberne det omhandler.

11. I rapportens resumé skriver Erhvervsstyrelsen, at *"I området omkring hovedstadsregionen er det TDC, der udbygger det fibernet, som selskabet overtog fra Ørsted (dengang Dong) i 2009."* og tilsvarende anføres, at *"I hovedstadsregionen, hvor det primært er TDC, der udbygger fibernet, øger fiberudbygningen dog ikke den infrastrukturbaserede konkurrence, da TDC også ejer de øvrige infrastrukturer."* Dette er ikke helt korrekt. I store dele af København og Nordsjælland findes der kun teleinfrastruktur tilhørende TDC (kobber, coax, fiber) – særligt for så vidt angår villasegmentet (parcel- og rækkehuse), men der findes også en lang række selvstændige teleselskaber, som udbygger højhastighedsbredbånd til husstande i hovedstadsregionen – primært målrettet beboelsesejendomme i form af Fiber/LAN net. Flere af disse selskaber har mellem 10.000 og 30.000 slutkunder. Dette menes at gælde for bl.a. Gigabit, Fiberby, Parknet, Andels.net m.fl. Disse selskaber har således indledt en infrastrukturbaseret konkurrence i regionen, hvilket bør adresseres i det videre arbejde med markedsundersøgelserne.
12. I markedsundersøgelserne fra 2017 vurderede Erhvervsstyrelsen, at engrosmarkederne skulle betragtes som nationale markeder, men at der var grundlag for at foretage en opdeling med henblik på at kunne differentiere forpligtelserne i geografisk afgrænsede områder, der blev vurderet at være mere konkurrenceudsatte end resten af landet. Vurderingen blev foretaget på baggrund af en analyse af en række parametre, herunder dækning med parallel infrastruktur, selskabernes afsætning/markedsandele, afsætningen fordelt på downloadhastigheder samt engrosudbud på markedet. Efter Dansk Energis opfattelse bør detailpriser også indgå som et centralt parameter i vurderingen af, om der er forskellige konkurrenceforhold på tværs af landet. I tidligere markedsundersøgelser har afdækningen af detailpriser ikke talt for, at der eksisterer geografiske forskelle i konkurrencesituationen. Ydermere bør analysen adressere de mulige konkurrencemæssige konsekvenser med en kommende udskillelse af TDC's teleinfrastruktur i en ny separat ledet og uafhængig enhed (NetCo), hvor der lægges op til en yderligere åbning af TDC's landsdækkende teleinfrastruktur overfor alle øvrige teleudbydere i Danmark.
13. Dansk Energi bemærker, at TDC under et nyt ejerskab har fastlagt en strategi, som baserer sig på en udbygning af TDC's åbne net med sigte på at tiltrække flere tjenesteudbydere. De af energiselskaberne etablerede fibernetselskaber har på tilsvarende vis annonceret, at de vil åbne deres net – i takt med at de administrativt og teknisk bliver klar til det.

Dette kan som led i en greenfield betragtning lede til en vurdering af et fremtidigt marked præget af effektiv infrastrukturbaseret konkurrence mellem minimum to åbne net, som begge vil være kommercielt åbne for tjenesteudbydere.

14. Dansk Energi noterer sig i samme forbindelse, at GlobalConnect i et interview med mediet itwatch den 16. januar meddeler, at GlobalConnect er klar til straks at åbne sit fibernet for salg til private. GlobalConnect's administrerende direktør bliver her stillet følgende spørgsmål: *"Så du er*

klar til at åbne dine net med henblik på at sælge fiber til private?" Hertil svarer GlobalConnects administrerende direktør: "Selvfølgelig. Og jeg er også villig til rent faktisk at etablere infrastrukturen ud til en B2C-kunde og afholde den investering. Så jeg bygger gerne infrastrukturen". Dette kan efter Dansk Energis opfattelse få stor indvirkning på de fremtidige konkurrenceforhold på bredbåndsmarkedet og bør derfor behandles indgående i Erhvervsstyrelsens markedsundersøgelser.

15. I beskrivelsen af markedsudviklingen fokuseres i høj grad på forhold vedrørende de af energiselskaberne etablerede fibernetselskaber. Erhvervsstyrelsen gør i afsnittet opmærksom på at andre udbydere vil indgå i det videre arbejde med markedsundersøgelserne. Dansk Energi skal i den forbindelse opfordre Erhvervsstyrelsen til grundigt at få afdækket den samlede aktørkreds på det danske bredbåndsmarked, og de enkelte aktørers indvirkning på konkurrenceforholdene på markedet. Dansk Energi kan således konstatere at flere af de aktører, som ikke er belyst i rapporten, har en væsentlig højere markedsandel og dermed potentiel større markedsindvirkning end mange af de af energiselskaberne etablerede fibernetselskaber, som rapporten indgående behandler.
16. Dansk Energi stiller sig tvivlende overfor de kortlagte markedsandele for fibernetselskaberne i figur 10 (side 23), hvor selskabernes markedsandele er opgjort til mellem 40-60 pct. i 165 postnumre og over 60 pct. i 61 postnumre. Vi er usikre på, om beregningerne for hvert postnummer bygger på en sammenholdelse af antal bredbåndsforbindelser med det samlede antal husstande og virksomheder – hvilket må være den korrekte metode. Vi er bekendt med, at flere fibernetselskaber ikke kan genkende de opgjorte markedsandele i deres forsyningsområde som de finder alt for høje. Vurderingen er, at Danmarkskortet tegner et kunstigt højt billede af fibernetselskabernes markedsandele.

Dansk Energi skal derfor opfordre til, at Erhvervsstyrelsen overvejer, hvordan der fremadrettet kan skabes større transparens for branchen i det definitoriske og metodemæssige grundlag, der ligger til grund for opgørelsen af markedsandele, for således at undgå tvivl hos selskaber om rigtigheden af de opgjorte markedsandele.

Dansk Energi mener i øvrigt, at det anvendte interval mellem 40-60 pct. er alt for stort og bør opdeles i to særskilte intervaller – henholdsvis "Over 40 pct. og under 50 pct." og "Over 50 pct. og under 60 pct.". Denne opgørelse af intervaller for markedsandele harmonerer også bedre med EU-Kommissionens SMP-retningslinjer, herunder den klassiske 50 pct. tærskel for vurdering af stærk markedsposition.

17. Dansk Energi er forundret over Erhvervsstyrelsens kortlægning af den forventede udvikling i TDC's markedsandele mellem 2018-2020 i figur 14 (s. 29). Kortlægningen viser, at der er et betydeligt antal postnummerområder, hvor TDC's markedsandel forventes at stige, herunder i et stort antal postnummerområder, hvor fibernetselskaber har igangsat en accelereret udbygning af fibernet. Dansk Energi savner en nærmere forklaring på årsagerne til den forventede stigning og fald i TDC's markedsandele frem mod 2020 - herunder også i København og Nordsjælland, hvor TDC mange steder er den eneste ejer af bredbåndsinfrastruktur (kobber/ kobber+coax /kobber+coax+fiber).
18. Erhvervsstyrelsen finder (s. 33) den fortsat store andel af kobberbaserede abonnementer med hastigheder under 30 Mbit/s overraskende høj, idet kobbernettet efter Erhvervsstyrelsens oplys-

ninger i et større omfang bør kunne levere højere downloadhastigheder. Ifølge telestatistikken er ca. 40 pct. af de afsatte xDSL-abonnementer ved udgangen af 2017 baseret på VDSL. Ifølge TDC's egne oplysninger er størstedelen af kobbernettet vectoriseret og bør således give mulighed for højere hastigheder. Erhvervsstyrelsen finder, at dette indikerer, at detailkunderne skifter til en anden teknologi – i det omfang de har mulighed herfor – fremfor at opgradere kobberabonnementet til en højere hastighed.

Dansk Energi noterer sig, at Erhvervsstyrelsen anfører (s. 16), at kobbernettet stadig er den mest anvendte infrastruktur i Danmark. Selv om der løbende sker et fald af slutkunder på infrastrukturen, sker det i et langsomt tempo. Dansk Energi finder ikke, at de omtalte indikationer om, at detailkunderne skifter til en anden teknologi fremfor at opgradere kobberabonnementet til en højere hastighed virker logisk. Det tidsmæssige og administrative besvær og eventuelle økonomiske omkostninger forbundet med et teknologiskifte (og eventuelt samtidigt udbyderskifte) opfattes således i markedet ofte som en væsentlig barriere for, at detailkunder netop ikke foretager et teknologiskifte. Dansk Energi erfarer herudover, at de survey-baserede analyser som teleselskaber foretager af slutkundeadfærd på bredbåndsmarkedet (såkaldte Conjoint-analyser) typisk påviser, at prisen på bredbåndsabonnementer og bundtede abonnementer er den vigtigste parameter for om slutkunder foretager et leverandørskifte, herunder eventuelt teknologiskifte.

De omtalte indikationer bør derfor analyseres nærmere i det videre arbejde med markedsundersøgelserne, så de ikke fremstår som spekulative.

Dansk Energi efterlyser i øvrigt en grundigere afdækning af de teknisk mulige internethastigheder i kobbernettet, som langt fra synes at være nået. Vi er bekendt med, at den gennemsnitlige linjef afstand mellem central og husstand er relativt kort i Danmark sammenlignet med mange andre lande i EU, hvilket giver god mulighed for at øge bredbåndshastighederne på kobbernettet markant. Det gælder blandt andet muligheden for markant højere hastigheder ved brug af nye standarder som Vplus og G.FAST. TDC har i 2016 indgået aftale med Nokia om levering af Vplus til kobbernettet, som åbner op for internetforbindelser med op til 300 Mbit/s – særligt målrettet mindre byer i landdistrikterne¹.

Detailkundernes adgang til og efterspørgsel efter høje eller lave hastigheder kan således efter Dansk Energis opfattelse ikke på det foreliggende grundlag være retningsgivende for om kobbernet, coaxnet og fibernet skal indgå i samme marked eller særskilte markeder.

Dansk Energi finder ikke, at den faktiske udvikling, som afdækket i rapporten, taler tilstrækkeligt tydeligt for, at fiberbaseret bredbånd skulle foretrækkes frem for kobberbaseret bredbånd.

Det samlede bredbåndsmarked i Danmark har i forvejen en særdeles beskedent størrelse i europæisk målestok. En bevægelse mod geografisk opdeltede markeder i Danmark forventes at give anledning til øget fragmentering og kompleksitet i reguleringen på tværs af delmarkeder. Dette må forventes at gøre det vanskeligere for både infrastruktur- og tjenesteudbydere at manøvrere, ligesom det kan give anledning til større usikkerhed blandt de aktører, som forventes at skulle investere i ny digital infrastruktur.

¹ <https://www.mynewsdesk.com/dk/pressreleases/tdc-group-puster-nyt-liv-i-kobbernettet-1665375>

Med mindre der er positive og veldokumenterede erfaringer fra andre EU-lande med geografisk opdelte markeder er der risiko for at træffe beslutninger, som kan få utilsigtede og negative konsekvenser for fremtidige investeringer og konkurrencen i Danmark.

19. Dansk Energi bemærker, at rapporten generelt dokumenterer, at flere områder bliver stadig mere konkurrenceudsatte. Markedet ses således at være inde i en dynamisk udvikling præget af stigende konkurrence. Dette må objektivt set fremstå som en glædelig udvikling, og der synes i rapporten at findes belæg for, at det er udbydere af fibernetinfrastruktur, som har medvirket til en øget infrastrukturbaseret konkurrence. Dansk Energi finder grundlag for at forudsige, at denne dynamiske udvikling henimod større og mere udbredt konkurrence vil fortsætte de kommende år. Dette kan i givet fald risikere at give udfordringer for Erhvervsstyrelsens gennemførelse af markedsundersøgelserne, idet omfang datagrundlaget viser sig at være utidssvarende på det tidspunkt hvor nye markedsafgørelser var tiltænkt at skulle træffes.
20. Rapporten tegner et billede af Region Hovedstaden som et område, der aktuelt er mindre konkurrenceudsat end andre dele af landet, for så vidt angår etablering af parallel infrastruktur. Dette er Dansk Energi enig i, om end der som nævnt tidligere er en række teleselskaber som udbygger højhastighedsbredbånd til et stigende antal husstande (særligt i etageejendomme) i denne region. At den infrastrukturbaserede konkurrence i Region Hovedstaden halter bagefter resten af landet bør udgøre en kerneudfordring i forhold til at sikre flere investeringer i parallel infrastruktur i denne region, så der også her kan skabes grundlag for en effektiv infrastrukturbaseret konkurrence.
21. Dansk Energi skal anbefale, at Erhvervsstyrelsen i et fremadskuende perspektiv vurderer om 4G- og de kommende 5G tjenester, som forventes at kunne levere markant højere internethastigheder, samt tjenester leveret over fast trådløs infrastruktur er substituerbare med bredbåndsprодукter leveret over traditionelle faste net. Dansk Energi hæfter sig ved at faste trådløse forbindelser og 4G-mobilnet allerede i dag er sidestillet med kablet bredbånd i ansøgninger om tilskud til etablering af højhastighedsbredbånd gennem statens bredbåndspulje. Det er vigtigt at få viden om omfanget af detailkunderne der reelt anvender deres fast trådløse- eller mobile bredbåndabonnementer som en erstatning for en fast bredbåndsforbindelse *eller* i kombination. Det er således vigtigt at få vurderet om andre typer bredbåndsinfrastruktur, som også tilbyder stadig højere bredbåndshastigheder, skal anses for omfattet af det relevante marked fremadrettet.
22. Behovet for at Erhvervsstyrelsen vurderer om 4G og 5G mobilnet skal omfattes af markedsundersøgelserne på linje med traditionelle faste net forstærkes af, at TDC Group pr. 28. januar 2019 har introduceret såkaldt *hybrid bredbånd* i hele Danmark². Med hybrid bredbånd forbinder TDC kablerne i jorden med 4G-signalet i luften og kan dermed øge kundernes bredbåndshastighed markant i områder, hvor danskerne ikke har adgang til høje hastigheder – op til seks gange hurtigere. De bredbåndskunder, der har testet hybrid bredbånd, havde som udgangspunkt en forbindelse på mellem 5 og 10 Mbit, men også kunder med højere hastigheder vil kunne få glæde af hybrid bredbånd, forklarer TDC. 8 ud af 10 kunder har ønsket at fortsætte med hybridbredbånd efter den gennemførte testperiode, så kombinationen af kabler og mobildækning er bestemt en god løsning for de danskere, der ikke har adgang til høje hastigheder i dag, vurderer TDC Group.

² <https://tdcgroup.com/da/news-and-press/news-and-press-releases-list/2019/1/hybrid-bredbaand-saetter-turbo-paa-sloeje-forbindelser13567741>

23. Dansk Energi vil opfordre til, at Erhvervsstyrelsen i markedsundersøgelserne indtænker den nu permanente statslige bredbåndspuljes fremtidige indvirkning på etablering af parallel infrastruktur og på den fremtidige konkurrencesituation. Lokale bredbåndsnet, som bygger på bredbåndspuljen, sikrer i medfør af lovgivningen, at der etableres parallel infrastruktur (tomrør) ligesom de pågældende bredbåndsnet vil være åbne for tjenesteudbyderadgang.

24. Erhvervsstyrelsen noterer sig (s. 35) at de aftaler som de af energiselskaberne etablerede fibernetselskaber har indgået vedrørende åbning af net for engrosadgang ikke har ført til realiserede/effektuerede åbninger. Dette er ikke korrekt.

SE/Stofa har tidligere lanceret en wholesale løsning for Kviknet, som nu opererer som tjenesteudbyder i SE/Stofas fibernet, og SE/Stofa og en række andre af energiselskabernes etablerede fibernetselskaber har allerede åbnet deres fibernet i forhold til erhvervssegmentet. Dansk Energi vil opfordre Erhvervsstyrelsen til at fortætte den bilaterale dialog med de fibernetselskaber, som har annonceret en åbning af deres fibernet på privatmarkedet.

25. I forbindelse med åbne fibernet er Dansk Energi glade for at se, at Erhvervsstyrelsen kvitterer for, at Dansk Energi og dets medlemmer har meldt ud, at der arbejdes på at åbne de respektive fibernet op for engrosadgang for tjenesteudbydere – i takt med at selskaberne bliver klar til det.

Dansk Energi noterer sig dog, at tilsvarende meldinger om at åbne net ikke er set fra andre bredbånds- og fibernetselskaber med egen infrastruktur, hvilket Erhvervsstyrelsen på tilsvarende vis bør adressere i det videre arbejde med markedsundersøgelserne.

Dansk Energi vil også gerne henlede Erhvervsstyrelsens opmærksomhed på, at en stor del af fibernetselskaberne blev etableret som åbne net, men at de efter et par år var nødt til at ændre forretningsmodel som følge af en begrænset kundevolumen og manglende stordriftsfordele på indholdssiden, hvilket på afgørende vis hæmmede fibernettets konkurrencemulighed overfor de tilbudte tjenester på TDC's kobber- og kabel-tv net.

26. Erhvervsstyrelsen anfører (s. 35), at TDC's højhastighedsinfrastrukturer er åbent for tjenesteudbydere. Fibernettet er åbnet regulatorisk mens coaxnettet er åbnet gennem en kommerciel aftale. Dansk Energi er bekendt med, at selskabet Hiper var det første selskab, som indgik en kommerciel aftale om adgang til TDC's coaxnet, og denne aftale har således sat rammerne for andre kommercielle aftaler, som er kommet til siden hen. Hiper er imidlertid i 2018 blevet opkøbt af TDC. På den baggrund opfordres Erhvervsstyrelsen som nævnt ovenfor til nærmere at vurdere om de konkurrencemæssige forhold i relation til TDC's coaxnet, som udgør den ubetinget største sammenhængende højhastighedsinfrastruktur i Danmark, har ændret sig på baggrund af dette opkøb.

27. Figuren på side 42 i rapporten skulle ifølge tekstoptakten til figuren vise vertikalt integrerede energiselskaber (markeret med grå) og energiselskaber som opererer som wholesale-only selskaber (markeret med blå). Her er Region Hovedstaden tilsvarende markeret med gråt. Dette område må formodes at henvise til TDC. Det bør i så fald fremgå af figuren, at TDC er et vertikalt integreret selskab, der opererer i denne region.

Bemærkninger til afsnit 3 om "Kollektivt organiserede kunder"

28. Dansk Energi bemærker indledningsvis, at det organiserede antenneforeningsmarkeds konkurrencemæssige betydning er vanskelig at opgøre entydigt, idet der er mange undtagelser i foreningsområdet. Hertil kommer at markedet er i opbrud, idet det bliver mere og mere almindeligt, at tidligere medlemmer af antenneforeninger i form af boligforeninger, nu i højere grad vælger at indgå individuelle tilslutningsaftaler frem for at være en del af antenneforeningsmarkedet. Herudover gælder, at der ikke længere er tilslutningspligt til foreningerne, så det står de enkelte boliger frit for at vælge en anden leverandør.
29. Dansk Energi foreslår, at overskriften på afsnittet "Kollektivt organiserede kunder" fremadrettet ændres til "Organiserede kunder", idet det vil lette forståelsen, eftersom den kollektive del blot er én af flere aftaletyper, som foreligger under det organiserede marked.
30. I indledningen under afsnit 3 (s.45) fremgår det, at " En lang række husstande i Danmark benytter sig af aftaler om bredbånd, hvor vilkår og priser er forhandlet ud fra, at størstedelen af kunderne i foreningen benytter sig af den pågældende aftale. Da aftalen er kollektiv, giver det mulighed for at opnå attraktive besparelser, der bl.a. afhænger af antallet af medlemmer i den pågældende forening." Dansk Energi finder teksten for generel og kan lede til den misforståelse, at der er krav om en høj penetration (tilnærmelsesvis op til 100 pct.). Dette afspejler efter Dansk Energis oplysninger ikke måden, det organiserede marked fungerer på. Almindeligvis er der i mange foreninger højest en bredbåndspenetration på 40 %. Dansk Energi kan heller ikke genkende de opgjorte tal, som er angivet i det indledende afsnit. Det er vores umiddelbare vurdering at tallene er forkerte, hvilket kan skyldes manglende definitioner og forskellige opgørelsesmetoder hos de enkelte udbydere.
31. I afsnit 3.1.1 vedrørende boligforeninger fremgår det, at "En kollektiv aftale om bredbånd indebærer, at foreningen indgår en samlet aftale for beboernes bredbåndsabonnement med en bredbåndsudbyder. De enkelte beboere i en forening kan dog også indgå individuelle aftaler om bredbånd, hvis dette er bestemt i foreningen". Sidstnævnte mulighed, hvor beboerne indgår individuelle aftaler om bredbånd, er efter Dansk Energis oplysninger langt det hyppigste.
32. Det fremgår videre under samme afsnit 3.1.1., at " Specielt i almene boligforeninger kan bredbånd for det enkelte medlem i foreningen være inkluderet i huslejen. I andre tilfælde vil bredbånd kunne tilvælges/fravælges." Sidstnævnte tilfælde, hvor bredbånd kan til- og fravælges, er efter Dansk Energis oplysninger det hyppigst forekommende.
33. I afsnit 3.1.2 vedrørende kollegier fremgår det, at "På langt de fleste kollegier vil der være en kollektiv aftale om bredbånd, og denne vil ofte være inkluderet i huslejen for den enkelte beboer." Dansk Energi vil gerne have dette udsagn bekræftet af Erhvervsstyrelsen. Dansk Energi har således ikke kunne fremskaffe data på om kollegier primært har bredbånd via huslejen.
34. I afsnit 3.1.3 vedrørende antenneforeninger, fremgår det, at ifølge Gallup var ca. 684.00 husstande medlemmer af en antenneforening i 2015. Denne opgørelse vil typisk basere sig på medlemskab i forhold til at aftage et TV-produkt. Opgørelsen siger således intet om bred-

bånd. Dansk Energi finder herudover anledning til at bemærke, at tal indhentet fra Gallup vil være behæftet med usikkerhed, da mange ikke nødvendigvis er bekendt med, at de skulle være medlem af en antenneforening, og tallet siger således intet om, hvorvidt de pågældende husstande er bredbåndskunder. Det kan i den forbindelse konkret nævnes, at der ifølge Dansk Energis oplysninger forekommer foreningsaftaler, hvor det er tjenesteudbyderen, der har aftaleforholdet med forbrugerne uden at der består et aftaleforhold mellem forbrugerne og foreningen. Således er forbrugeren kunde ved tjenesteudbyderen, mens dette kundeforhold så fører til et medlemskab af antenneforeningen. I sådanne tilfælde kan det desværre være uklart for forbrugeren, at vedkommende er medlem af en antenneforening, også selv om antenneforeningen sikrer særlige fordelagtige vilkår for den pågældende. I det omfang at dette er et udbredt fænomen, kan det organiserede foreningsmarked reelt være betydeligt større.

35. Under gennemgangen af antenneforeninger på s. 48-49 oplistes om foreningen tilbyder bredbånd uden krav om at aftage TV. Dansk Energi bemærker, at dette efterhånden gælder generelt for antenneforeninger, og at dette derfor ikke bør fremhæves særskilt ud for den enkelte antenneforening.
36. Det fremgår under eksempler på udbydere af bredbånd til antenneforeninger under afsnit 3.1.3.1, at YouSee foreningsbredbånd kun tilbydes til bolig/antenneforeninger med +25 husstande. Dette er ifølge Dansk Energis oplysninger en hovedregel, men der skulle forekomme mange eksempler på, at denne regel er fraveget.
37. Det fremgår under eksempler på udbydere af bredbånd til antenneforeninger under afsnit 3.1.3.1, at Stofa i dag leverer tv-løsninger, bredbånd m.m. i samarbejde med en lang række antenneforeninger, boligforeninger og ejerforeninger i hele landet, og at medlemmer ofte tilbydes en gratis bredbåndsforbindelse (lav hastighed). Sætningen " Medlemmerne tilbydes ofte en gratis bredbåndsforbindelse (lav hastighed)" er ikke korrekt. Ifølge Dansk Energis oplysninger har langt hovedparten af medlemmerne en 4 Mbit/s *bærelinje* til smart-tv. Bærelinjen kan ikke betegnes som en bredbåndsforbindelse da linjen ikke giver adgang til internet via WiFi.
38. I afsnit 3.2.2 vedrørende foreninger (med eget net) savner Dansk Energi en definition af, hvad der egentlig menes med "eget net". Tænkes der her kun på intern kabling eller tænkes der også på andre former for netinfrastruktur? Dansk Energi finder i den forbindelse anledning til at bemærke, at der forekommer antenneanlæg med delt ejerskab, hvor bredbåndsudbyderen ejer den del af frekvensbåndet i anlægget som bruges til bredbåndsleverance, og hvor antenneforeningen ejer den øvrige del af anlægget.
39. Det fremgår under punkt 3.3, at " Udbyderne på markedet har oplyst, at det er attraktivt at indgå aftaler om levering af bredbånd til kollektivt organiserede kunder. Det skyldes blandt andet, at udbyderen, som leverer bredbånd til husstandene i foreningen – ud over muligheden for at få flere kunder på én gang – som udgangspunkt er sikret en høj tilslutningsgrad". Dansk Energi skal hertil bemærke, at udbyderne ganske rigtigt er sikret et vist potentiale, men at udbyderne bestemt ikke er sikret en høj tilslutningsgrad. Derudover er sådanne aftaleforhold typisk kendetegnet ved, at foreningen får en netleje - enten i form af et kickback-fee, andel af omsætningen eller lignende, ligesom antenneforeningen på baggrund af for-

eningens medlemmer forhandler prispunkter med forbrugerne. Som følge heraf opleves det ikke nødvendigvis særligt attraktivt for udbydere at indgå aftaler med organiserede kunder.

40. Det fremgår videre under punkt 3.3, at "Ofte råder foreninger også over deres eget net, som en kommende udbyder kan gøre brug af. Kombineret med lange bindingsperioder (ofte over flere år) gør det samlet set kollektivt organiserede kunder meget attraktive at hverve." Ifølge Dansk Energis oplysninger er konkurrencen meget høj og business-casene er meget pressede, så det er derfor begrænset, hvor attraktive disse foreninger reelt er.
41. Videre fremgår det under punkt 3, at "En beslutning om skift af udbyder skal som udgangspunkt vedtages på en generalforsamling. På grund af denne beslutningsproces er det vanskeligere for en anden udbyder at erobre disse kunder i forhold til individuelle detailkunder." Dansk Energi skal hertil bemærke, at slutkunderne stadig kan erobres uafhængigt af dette, idet der ofte vil være adgang til alternativ infrastruktur, hvorfor kunderne kan vælge en anden udbyder uafhængigt af, hvilken aftale der måtte være indgået med foreningen.
42. På side 55 fremgår det, at "Af styrelsens opdeling af kollektivt organiserede kunder fremgår det, at den sidste kategori ikke ejer deres eget net ("Andet selskab leverer tjenesten via selskabets net"). Foreninger, som ikke ejer deres eget net, har i kraft af deres samlede størrelse stadig købermagt, men den er begrænset sammenlignet med foreninger med eget net – at skifte udbyder – kan medføre betydelige omkostninger for husstandene i foreningen fx i form af etablering af et nyt net." Dette er ikke korrekt. Der er ofte en parallel kabling, som muliggør et skift af udbyder. Det er således sjældent, at der forekommer eksklusivitet.
43. I forhold til afsnit 3.4, "Kollektivt organiserede kunder i markedsundersøgelserne", finder Dansk Energi, at foreninger med eget net ofte agerer ens i markedet i forhold til konkurrence fra andre udbydere, uanset om de leverer til en på forhånd afgrænset eller ikke afgrænset kreds. Det kendetegner begge typer foreninger, at de anser sig selv som værende i konkurrence med andre aktører, som udbyder parallel infrastruktur i samme geografiske område, hvilket grundlæggende taler for, at de ser sig som erhvervsmæssige udbydere og agerer i overensstemmelse hermed. Dette dokumenteres af tekst og materialer fra foreningernes hjemmesider, foreningsberetninger mv.

Foreninger med eget net, som leverer til en afgrænset kreds, bør derfor indgå i beregning af markedsandele og i opgørelsen af parallel infrastruktur i forhold til de husstande de dækker, for at sikre et retvisende analysegrundlag, der afspejler de faktiske konkurrenceforhold på det danske bredbåndsmarked.

Dansk Energi finder det herudover vigtigt, at man som forening eller selskab ikke kan "organisere sig" ud af markedet.

44. I forhold til afsnit 3.4.1, "LAN" har Dansk Energi noteret sig, at LAN-abonnementer, som udbydes af en række teleudbydere (Fiberby, Parknet, Bolignet-Aarhus, Andels.net m.fl.) til et stort antal boligforeninger mv. i byområder udgør 7 procent (176.000 husstande per 1H-2018) af det samlede bredbåndsmarked, og er i dag bredbåndsteknologien med de højeste afsatte internethastigheder.

Langt hovedparten LAN-abonnementer i Danmark bygger på en løsning, hvor ejendommen får internet via en optisk fiber, mens de individuelle lejligheder bliver forsynet af et bygnings-

internt pds-netværk. Overgangen fra den optiske fiber til pds-netværket håndteres af det aktive udstyr (switch).

LAN-abonnementer bør derfor ikke kun indgå i opgørelsen af parallel infrastruktur men også i beregningen af markedsandele i forhold til de husstande som dækkes. I modsat fald tegnes et forsimplet og fejlagtigt billede af den reelle konkurrence i markedet. Dansk Energi skal anmode Erhvervsstyrelsen om at overveje, om LAN-abonnementer fremadrettet bør indgå som en særskilt access-teknologi i Erhvervsstyrelsens datagrundlag og markedsundersøgelser – på lige fod med coax, fiber og kobber.

I eksempel 1 om Hjørring Antenneselskab (HAS) på side 57 fremgår det, at foreningen i 2016 besluttede selv at stå for at levere bredbånd til de over 20.000 medlemmer, og at foreningens bredbåndsabonnementer derfor ikke længere skulle regnes som en del af markedet. Erhvervsstyrelsen har derfor fjernet foreningens bredbåndsabonnementer fra både tæller og nævner i beregning af markedsandele for berørte postnumre. Dette har givet et betydeligt fald i det samlede antal abonnementer i de berørte postnumre, og ikke kun Stofas, men også de øvrige selskabers markedsandele er blev påvirket.

Med over 10.000 bredbåndstilslutninger (jævnfør www.has.dk/bredbaand) er HAS blandt de største bredbåndsaktører i Nordjylland og agerer kommercielt på linje med de øvrige markedsaktører, herunder Nord Energi Fibernet, der ligesom HAS også opererer indenfor et afgrænset forsyningsområde. Hvis ikke bredbåndsabonnementer fra HAS indgår i beregning af markedsandele, vil Nord Energi Fibernet fremstå som en meget mere markant aktør i det nordjyske, end de faktiske konkurrenceforhold tilsiger.

45. Efter Dansk Energis opfattelse må de privatejede antenneforeninger, som forsyner hundredtusindvis af husstande med bredbånd, anses for at være i direkte konkurrence med bredbåndstjenester leveret over TDC's kobbernet, der er tilgængeligt for bredbåndsforbrugerne i foreningerne - og i stigende omfang også bredbåndstjenester fra anden lokal/regional bredbåndsinfrastruktur.
46. På Energistyrelsens liste over teleudbydere (184), som er forpligtede til at indberette data til styrelsens telestatistik, figurerer et større antal private antenneforeninger³. Disse antenneforeninger bør i sagens natur indgå i Erhvervsstyrelsens datagrundlag.
47. I forhold til punkt 3.5 "Data" er det umiddelbart vanskeligt at gennemskue de anførte tal i opdelingen af kollektivt organiserede kunder (Tabel 8), og kan rejse tvivl om hvorvidt de baserer sig på samme kriterier og definitioner. Der er derfor brug for klare definitioner, så alle data fremadrettet indberettes ensartet.

Bemærkninger til afsnit 4 om "Overvejelser vedrørende Erhvervsstyrelsens fremadrettede datagrundlag"

48. Dansk Energi ser umiddelbart ikke problemer i at de to dataindsamlinger vedr. selskabers afsætning samt data om dækning integreres (boks 5). Dansk Energi ser umiddelbart heller ikke at en fælles opgørelse af markedsandele i forbindelse med den geografiske markedsafgrænsning, burde give anledning til de store problemer (boks 6), i det Dansk Energi dog skal

³ https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Tele/bilag_-_udbyderliste_og_koncerner_telestatistik_1h18.pdf

opfordre til at der skabes større transparens for branchen i det definatoriske og metodemæssige grundlag, der ligger til grund for opgørelsen af de konkrete markedsandele, for således at undgå tvivl hos selskaber om rigtigheden af de opgjorte markedsandele.

49. Dansk Energi finder endelig anledning til at bemærke, at det særligt i forhold til Erhvervsstyrelsens sondringer mellem aktører på foreningsmarkedet er vigtigt at få skabt metodemæssig klarhed over, hvilken aktør som i det konkrete tilfælde forventes at skulle forestå dataindberetningen.

Med venlig hilsen
Dansk Energi

Morten Baadsgaard Trolle